Raadsvoorstel

Zaaknummer: 2033588
Steller: C.M. Bakker
Datum commissie:
Datum raadsvergadering:

Team: PM
Teammanager: Henk de Bruijn
Portefeuillehouder: A. Helling
E-mail: cm.bakker@hoorn.nl

Onderwerp
Programmaplan Energietransitie 2023 - 2026

Agendering
Ter besluitvorming

Bijlagen

1	Programmaplan Energietransitie 2023 - 2026
2	
3	
4	
5	

De raad besluit

1. De doelen van het Programma Energietransitie vast te stellen voor 2026 met doorkijk 2030 en 2040, als tussenstappen op weg naar een klimaatneutraal Hoorn 2040 en rekening houdend met de aangescherpte ambitie uit het Klimaatakkoord voor het verminderen van de CO_2-uitstoot.
2. De beschikbare en aan te vragen Rijksgelden van € 1,2 miljoen euro voor de jaren 2023, 2024 en 2025 in te zetten voor het Programma Energietransitie, voor uitvoering van de (extra) taken die volgen uit de aangescherpte ambitie van het Klimaatakkoord. Deze middelen zijn een aanvulling op de bestaande beschikbare middelen voor de opgave Duurzame stad.
3. De middelen via de Kadernota 2023 te storten in de reserve "stimulering duurzaamheidsmaatregelen".

Samenvatting
Om in 2040 energie- en klimaatneutraal te zijn en de reductie van CO_2-uitstoot te halen, moet de gemeente zich de aankomende jaren blijven inzetten. Het programma zet in op realisatie van het tot 55% aangescherpte doel voor CO_2-reductie (2030) en uitvoering van de bijbehorende extra taken en activiteiten. Het programmaplan beschrijft de belangrijkste doelen voor warmte, duurzame opwek en besparing, die daaraan bijdragen. Het plan gaat in op de aanpak, de manier waarop het college de doelen wil bewaken en de organisatie die daarvoor nodig is.

1. Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding
Het programmaplan Duurzame stad liep van 2018 tot 2022. Dit plan is recent afgerond met een evaluatie en informatiebrief aan de raad. Daarmee is de opgave voor duurzaamheid niet klaar. Er is voortgang (en daarmee een nieuw programmaplan) nodig om de ambitie van Hoorn te halen: een klimaatneutraal 2040. Gezien de toenemende ambities en daarmee groeiende inspanningen, is meer gerichte aandacht voor afzonderlijke onderwerpen noodzakelijk. Dit programmaplan is gericht op de energietransitie, het energieneutraal worden van Hoorn.

Daarnaast zijn de landelijke klimaatdoelen aangescherpt, het doel voor CO_2-reductie is omhoog gegaan van 49% naar 55% (ten opzichte van de Co_2-uitstoot in 2019). Ook dat is reden voor een nieuw

programmaplan. Tot slot is het belang toegenomen om een duurzame en meer collectieve energievoorziening te realiseren. Dit is een voorwaarde om de uitbreiding van het aantal duurzame woningen in Hoorn mogelijk te maken.

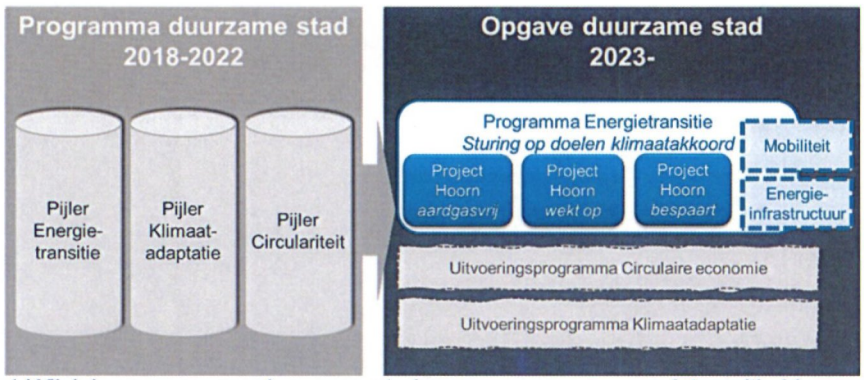

Figuur 1 Wijziging programma duurzame stad naar programma energietransitie binnen opgave

Belang
Het tegengaan van klimaatverandering, het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering en een overgang naar een circulaire economie zijn maatschappelijke vraagstukken. Deze inspanningen zijn nodig met het oog op onder andere gezondheid (denk aan effecten van hogere temperatuur op het welbevinden), veiligheid en economie (bijvoorbeeld risico op overstromingen). Ze vragen om een antwoord, aanpak en uitvoering. Het duurzaam maken van de stad, het klinkt eenvoudig maar is een grote opgave.

Naast de al benoemde vraagstukken is de urgentie om door te gaan met de energietransitie aangewakkerd door de stijgende energieprijzen. Dit raakt alle inwoners, organisaties en bedrijven. Het programmateam Energietransitie ondersteunt hierin. Besparen, isoleren en opwekken van duurzame energie zijn en blijven hard nodig.

Centrale vraag
Hoe wilt u de komende jaren uitvoering geven aan de energietransitie als opdracht vanuit het Klimaatakkoord en de daarvoor beschikbaar gestelde Rijkmiddelen van € 1,2 miljoen?

2. Beoogd maatschappelijk resultaat
De inspanningen, zoals benoemd in het programmaplan, leiden tot circa 7.000 woningen die aardgasvrij-gereed zijn in 2026. Het programmaplan leidt daarnaast tot een voorstel voor het realiseren van een collectieve duurzame warmtebron in 2030. Hiermee zullen minimaal 7.000 woningen van het aardgas af zijn. Dat is nodig om de doelen op het gebied van duurzame opgewekte energie te bereiken.

3. Bijdrage aan de duurzaamheidsambitie
Het programmaplan levert een bijdrage aan een energieneutraal Hoorn, door het uitvoeren van taken gericht op de gebouwde omgeving, duurzame opwek en mobiliteit. Dit leidt tot reductie van de Co_2-uitstoot.

4. Kaders
Klimaatakkoord, vastgesteld in 2019.
Het Klimaatakkoord is een pakket van maatregelen en afspraken tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden om gezamenlijk de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2030 ongeveer te halveren (vergeleken met 1990). Het doel voor CO_2-reductie is in 2021 aangescherpt van 49% naar 55%.

Routekaart Energieneutraal Hoorn, vastgesteld dd. 13 november 2018
De Routekaart geeft inzicht in de te nemen stappen die nodig zijn om tot een energieneutraal Hoorn in 2040 te komen.

Programma Duurzame Stad dd. 13 december 2018
In het programma Duurzame Stad is vastgelegd dat de gemeente als doel heeft om in 2040 een klimaatneutrale stad te zijn. Energietransitie is één van de drie pijlers van dit programmaplan.

Transitievisie Warmte vastgesteld dd. 19 juli 2019
De Transitievisie Warmte laat zien welke energieoplossingen in de verschillende wijken de voorkeur hebben en kunnen worden gerealiseerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. De Transitievisie Warmte wordt een keer per vier jaar geactualiseerd.

Mobiliteitsvisie 2030 vastgesteld dd. 6 juli 2021
De duurzaamheidsambitie van de gemeente speelt een belangrijke rol in de visievorming voor toekomstige mobiliteit. In de Mobiliteitsvisie en de bijbehorende menukaart is het onderwerp duurzaamheid als apart aandachtspunt benoemd. Mobiliteit in 2050 is emissieloos en van hoge kwaliteit.

5. Argumenten

Programmaplan Energietransitie
Om de ambitie klimaatneutraal en de doelen in het Klimaatakkoord te kunnen halen, is het zaak tijdig tussentijdse stappen te zetten. Het programmaplan levert een rechtstreekse bijdrage aan een klimaatneutraal Hoorn 2040, via de volgende doelen:

- Reductie CO_2-uitstoot -55%;
- Warmte, 14% woningen aardgasvrij-gereed, met daarbij een plan voor het realiseren voor een duurzame warmtebron;
- Duurzame opgewekte energie 31%;
- Besparing op elektriciteit 9%.

Deze doelen worden bereikt door een reeks van taken uit te voeren. Deze taken zijn verdeeld in drie thema's:

1. Taken gericht op de gebouwde omgeving. Voorbeelden van taken zijn wijkuitvoeringsplannen, verduurzaming van eigen vastgoed en stimuleren verduurzaming particuliere woningeigenaren
2. Taken gericht op duurzame opwek. Voorbeelden van taken zijn stimuleren "zon op dak" en monitoren en herijken van de Regionale Energie Strategie.
3. Taken gericht op mobiliteit. Voorbeelden van taken zijn vormgeven en handhaven van zero-emissiezones, het opstellen van een Regionaal programma emissieloos in 2030, stimuleren van deelconcepten en stimuleren van verduurzaming van logistiek.

In 2019 is gestart met het programma Duurzame Stad. Dat bestond uit de drie pijlers energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Daarmee is het fundament gelegd. Het nieuwe programmaplan Energietransitie is na vier jaar een vervolgstap. Dit is gericht op het uitvoeren van het Klimaatakkoord. De geformuleerde doelen vullen in en dragen bij aan de ambitie van een energieneutraal Hoorn. Samen met de uitvoeringsprogramma's Circulaire Economie en Klimaatadaptatie leveren ze een bijdrage aan de ambitie een klimaatneutraal Hoorn in 2040.

Aanscherpen doelen
Het klimaatakkoord laat een aanscherping van het CO_2 doel zien. In 2030 moet 55% CO_2-uitstoot zijn gereduceerd. Dit betekent dat ook de onderliggende doelen op het gebied van warmte, duurzame opwek en besparing aangescherpt moeten worden. Dit is verwerkt in het programma Energietransitie.

Klimaatgelden
De Rijksregeling heeft tot doel om gedurende de uitkeringsperiode de capaciteit (bemensing) te vergroten bij decentrale overheden voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid in de volgende sectoren: a. gebouwde omgeving; b. elektriciteit; c. mobiliteit; d. industrie; of e. overig klimaat- en energiebeleid.". Indien uit de verantwoordingsinformatie blijkt dat de specifieke uitkering niet volledig is besteed aan het doel waarvoor deze is verleend, of onrechtmatig is besteed, kan de specifieke uitkering ter hoogte van het niet of onrechtmatig bestede doel door de minister worden teruggevorderd.".

Extra taken
Het Klimaatakkoord omvat extra activiteiten en taken, die de gemeente moet uitvoeren om te komen tot de doelstelling van 55% CO_2-reductie.

Het beeld van de taken is nu concreter. Een deel van de taken zoals benoemd in het Klimaatakkoord voeren we al uit, zoals verduurzaming van ons eigen vastgoed en stimuleren van "zon op dak". Het grootste deel van de taken die voortvloeien uit het Klimaatakkoord voeren we nog niet uit, zoals de wijkuitvoeringsplannen en taken op het gebied van mobiliteit. Hiervoor is aanvullende capaciteit nodig. Het Rijk heeft daar geld voor beschikbaar gesteld. De raad is daarover recent schriftelijk geïnformeerd.

Het aanvragen van de € 1.2 mln. aan Rijksmiddelen maakt het mogelijk die capaciteit te financieren die nodig is voor het uitvoeren van die taken. Met die middelen is het halen van de gestelde doelen al een uitdaging, zonder die middelen is dat een onmogelijke opgave in een transitie waarin regelmatig aanscherping plaatsvindt.

Randvoorwaarden
- Capaciteit – kennis/ kunde

Er is van oorsprong geen aparte afdeling die zich bezighoudt met energietransitie. Capaciteit, kennis en kunde moeten worden opgebouwd. Dat geldt voor veel gemeenten/ overheden. De vraag is momenteel zo groot dat het vinden en binden van goed opgeleide medewerkers een flinke klus is.

- Collectiviteit

De oplossingsroute die naast het versterken van het energienet wordt gekozen om de energietransitie mogelijk te maken, is duurzame energievoorziening zoveel mogelijk collectief te organiseren. Collectieve oplossingen vragen minder ruimte dan de optelsom van individuele oplossingen en verminderen de piekvraag. De aanleg van een warmtenet in Hoorn is hier een voorbeeld van.

Risico's
- Tijdig aantrekken van voldoende en deskundige medewerkers lukt niet door de krappe arbeidsmarkt. Beheersmaatregel: regionaal overleg over delen en organiseren van capaciteit.
- De taken dragen in onvoldoende mate bij aan het bereiken van de doelen, bijvoorbeeld omdat externe invloeden doorslaggevend zijn in het bereiken ervan. Denk aan geopolitieke ontwikkelingen. Beheersmaatregel: monitoren en bijstellen maatregelen en/of ambities door stuurgroep.
- Doelen en/of nieuwe ambities stapelen op. Beheersmaatregel: via monitoring inzichtelijk maken wat nodig is voor het bereiken van doelen. Regelmatig informeren van de raad en keuzes voorleggen.
- Structurele voortzetting van de Rijksmiddelen na 2025 en verdeling ervan.

6. Maatschappelijk draagvlak
Het programmaplan Energietransitie zelf concentreert zich op de inzet van gemeentelijke organisatie. Bij de uitvoering van activiteiten is een communicatiestrategie opgesteld die in dit plan is opgenomen.

GEMEENTE HOORN

7. Financiële consequenties

Voor het programma duurzaamheid is jaarlijks € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld om uitvoering te geven aan de klimaatopgave. Deze gelden worden ingezet voor o.a. capaciteit en taken voortvloeiend uit energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie zonder dekking van middelen van het Rijk. Met deze financiering heeft de raad in 2019 een aanvullend financieel kader gesteld:

- Financiële middelen als bijvoorbeeld subsidies en andere Rijkmiddelen uit Den Haag voor een ambitie die al in de begroting is verwerkt komen ten gunste van het begrotingsresultaat'.

Dit kader is gesteld op basis van het kader dat toen bekend was. Inmiddels heeft het Rijk via het klimaatakkoord de taken en activiteiten concreter gemaakt en de doelstelling versnelt. Zo moet in 2030 55% vermindering van CO2 uitstoot zijn gerealiseerd in plaats van 49% en word gemeente de regie gegeven op de uitvoering van de energietransitie. Dit betekent dat er taken bij komen zoals bijvoorbeeld het opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen om de gebouwde omgeving van het aardgas af te halen, emissie loze mobiliteit en is problematiek ontstaan in de energie-infrastructuur. De transitie is de laatste jaren in beweging gekomen waardoor het Rijk gekomen is met middelen om de capaciteit bij gemeenten uit te bereiden om hier uitvoering aan te geven.

De gelden voor de jaren 2023, 2024 en 2025 zijn bekend. Deze gelden zijn 1,2 mln voor de gemeente Hoorn om te investeren in capaciteit ten behoeve van de energietranisie. Voor de jaren erna heeft het Rijk al wel geld gereserveerd, al is nog onduidelijk hoe die worden verdeeld. Verwachting is dat dit op basis van inzichten in de verantwoording van de gelden bekend wordt.

Voorgesteld wordt deze toe te voegen aan de bestaande middelen voor de energietransitie, binnen de opgave Duurzame Stad, door middel van een storting in de reserve stimuleringsduurzaamheidsmaatregelen. Jaarlijks worden de werkelijk bestede middelen onttrokken aan de reserve duurzaamheid. Op deze manier is ook de verantwoording geborgd.

8. Communicatie

Het programmaplan Energietransitie is een intern gericht organisatieplan. Het raadsbesluit wordt op de reguliere manier en kanalen gecommuniceerd.

9. Realisatie

In 2023 geeft het college invulling aan de organisatie die nodig is om het programmaplan Energietransitie uit te voeren. Specifieke aandacht gaat uit naar de onderdelen energie-infrastructuur en mobiliteit. Voor deze twee onderdelen zijn algemene ambities geformuleerd, die concrete invulling moeten krijgen met doelen en activiteiten. De acties gericht op warmte, duurzame opwek en besparen worden voortgezet. De raad wordt door middel van rapportages op de hoogte gehouden van de voortgang. De raad ontvangt in 2027 een tussenevaluatie van dit programmaplan Energietransitie, met aansluitend een bijgesteld plan voor de periode tot en met 2030.

Hoorn, – 4 APR. 2023

het college van burgemeester en wethouders van Hoorn,

de secretaris, de burgemeester,